

Code bygg for et godt samfunn

DIREKTORATET
FOR BYGGKVALITET

Gjeldende krav til universell utforming og tilgjengelighet i offentlige bygg

ODDVIN FARESTVEIT, DIBK

2021.05.20 Tekna-lunsjmøte 20/5 om universell utforming

Presse oppslag

Milliardkostnader ved universell utforming

Nye regler om universell utforming koster gigantbeløp.

Jan Revfem

PUBLISERT Mandag 01. mars 2010 - 09:14 SIST OPPDATERT Søndag 08. januar 2017 - 12:40

Dette er en artikkel fra NE nyheter, som nå er blitt til Estate Nyheter. Redaksjonen. Norsk institutt for by- og regionforskning – NIBR – har ifølge advokatfirmaet BA-HR anslått at kostnadene ved å oppgradere eksisterende bygningsmasse til nye standarder i forbindelse med universell utforming vil koste mellom 14,3 og 23,4 milliarder kroner. Ettersom 56 prosent av byggene er privateide, vil privat sektor måtte påregne mellom 8,1 og 13,1 milliarder kroner i oppgraderingskostnader.

...er at produkter, byggverk og uteområder som er i slikt alle mennesker skal kunne bruke dem på en mulig, uten spesielle tilpasninger eller hjelpemidler. ...for det enkelte bygg ligge fra

Østlands-Posten

Har anmeldt 59

Tilfredsstiller ikke Tilgjengelighetsloven mener Tor

...er at produkter, byggverk og uteområder som er i slikt alle mennesker skal kunne bruke dem på en mulig, uten spesielle tilpasninger eller hjelpemidler. ...for det enkelte bygg ligge fra

Gjør noe med det: Butikken «RÅT & sanselig» har allerede bestilt en mobil rullestolrampe, sier gårdeier Tore Hansen. (Foto Mats)

Fortviler over stengt handikapbasseng

Nikita Amber Abbas (17) elsker å svømme. Men på et av landets mest populære badesteder har det vært umulig for funksjonshemmede å bade i tre år.

Av HANNE SOFIE FREMSTAD og BRIAN CLIFF OLGUIN (FOTO)
Oppdatert 4. august 2018

Flere steder i landet opplever funksjonshemmede at de enten må bade isolert fra sine funksjonsfriske venner, eller at anlegget ikke fungerer slikt som det skal.

http://www.op.no/nyheter/article5770337_ece

– En skikkelig vekker

Tekna-lunsjmøte 20/5 om universell utforming

Vår visjon

Gode bygg
for et godt
samfunn

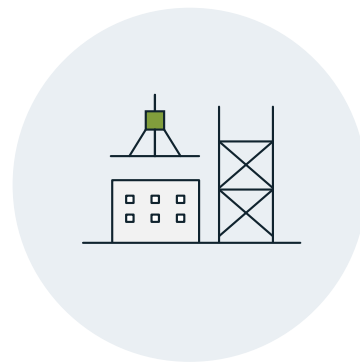
Vi arbeider med

+

+

=

Aktørene

Sentral
godkjenning

Produktene

Tilsynsmyndighet
produkter, heis og
installasjoner

Prosessene

Nasjonalt
kompetansesenter for
bolig- og byggkvalitet

Krav til byggverket

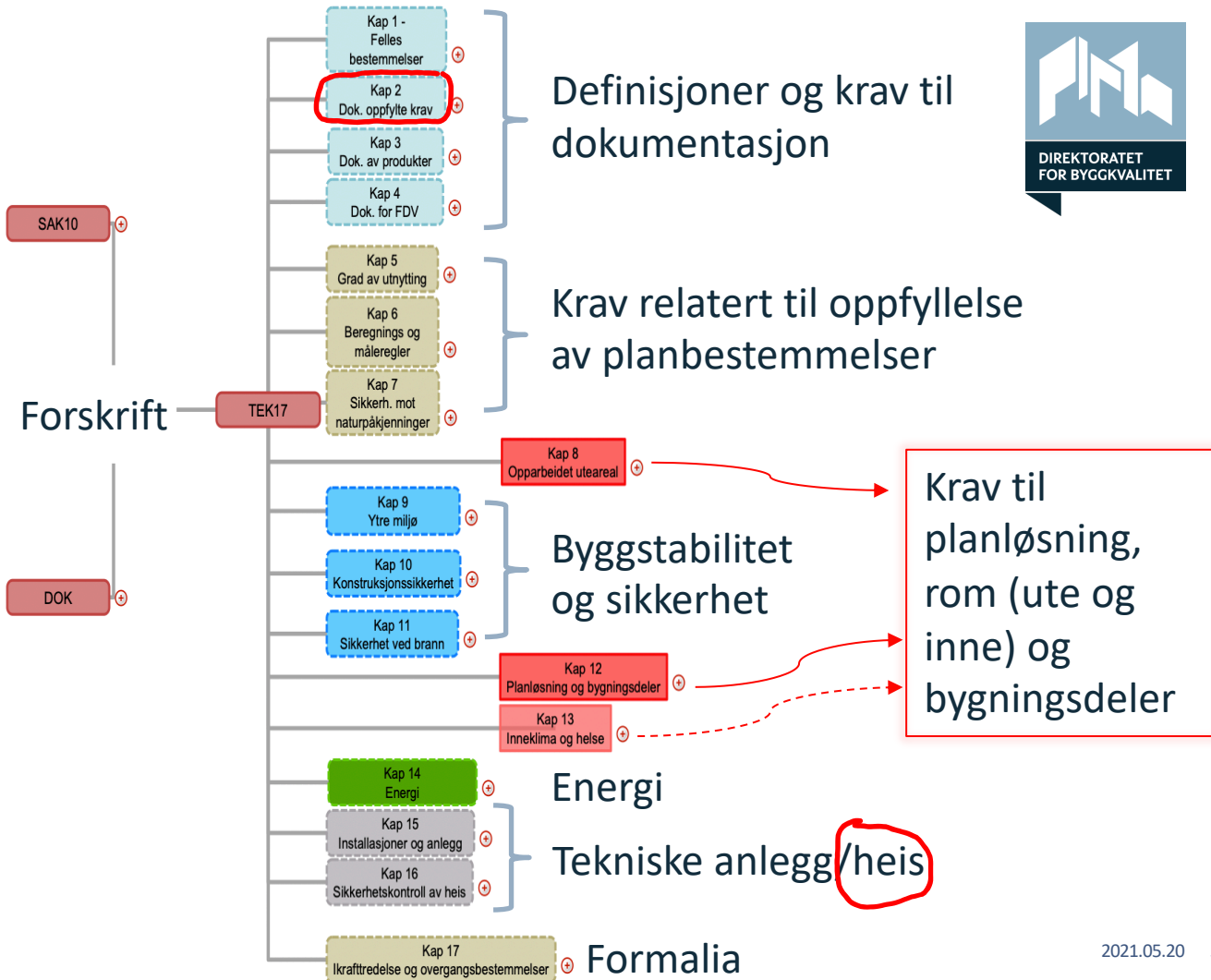
Gode bygg for
et godt samfunn

Regelverket

Krav til byggverket

Gode bygg for et godt samfunn

§ 17. **Universell utforming** (Lov om likestilling og forbud mot diskriminering)

Offentlige og private virksomheter rettet mot allmennheten har plikt til universell utforming av virksomhetens alminnelige funksjoner.

Med universell utforming menes utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene, inkludert informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), slik at virksomhetens alminnelige funksjoner kan benyttes av flest mulig, uavhengig av funksjonsnedsettelse.

Plikten gjelder ikke utforming eller tilrettelegging som innebærer en uforholdsmessig byrde for virksomheten. Ved vurderingen skal det særlig legges vekt på

- a) effekten av å fjerne barrierer for personer med funksjonsnedsettelse
- b) om virksomhetens alminnelige funksjoner er av offentlig art
- c) kostnadene ved tilretteleggingen
- d) virksomhetens ressurser
- e) sikkerhetshensyn
- f) vernehensyn.

* Plikten etter første ledd anses som oppfylt dersom virksomheten oppfyller krav til universell utforming i lov eller forskrift.

§ 19. **Plikt til å arbeide aktivt for å fremme universell utforming**

– **FN-konvensjonen om rettar til menneske med nedsett funksjonsevne (CRPD)**

– Artikel 2 Definisjoner

– Med "universell utforming" menes

utforming av produkter, omgivelser, programmer og tjenester på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker,

i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming. "Universell utforming" skal ikke utelukke hjelpemidler for bestemte grupper av mennesker med nedsatt funksjonsevne når det er behov for det..

Kontekst

– Pbl

- [§ 1-1.Lovens formål](#)
- Prinsippet om universell utforming skal ivaretas i planleggingen og kravene til det enkelte byggetiltak.

– TEK17

- [§ 1-1. Formål](#)
- Forskriften skal sikre at tiltak planlegges, prosjekteres og utføres ut fra hensyn til god visuell kvalitet, universell utforming og slik at tiltaket oppfyller tekniske krav til sikkerhet, miljø, helse og energi.

Kapitteloppbygning i TEK17

Kapittel 12 Planløsning og bygningsdeler i byggverk

– § 12-14. Trapp

- (1) Trapper skal være lette og sikre å gå i. Bredde og høyde i trapper skal tilpasses den forventede ferdsel og transport, herunder rømning. Følgende skal minst være oppfylt:
 - Bokstaver: a), b), c), ..
 - Preaksepterte ytelser: PY1, PY2, ...
- (2) For hovedtrapper som betjener mer enn én boenhet gjelder, i tillegg til første ledd, følgende:
- (3) I byggverk med krav om universell utforming gjelder, i tillegg til kravene i første og annet ledd, følgende:
- (4) I bygning med krav om tilgjengelig boenhet og i byggverk med krav om universell utforming skal håndløperen utformes slik at den gir et godt grep.
- (5) Følgende unntak gjelder fra kravene som er gitt i første til fjerde ledd:

- Generelle krav for alle trapper!
- I tillegg gjelder følgende krav for tilgjengelige boenheter
- I tillegg gjelder følgende krav for byggverk med krav om uu.
- Andre krav

Kap. 8 Opparbeidet uteareal («tilstrekkelig egnet til sin funksjon»)

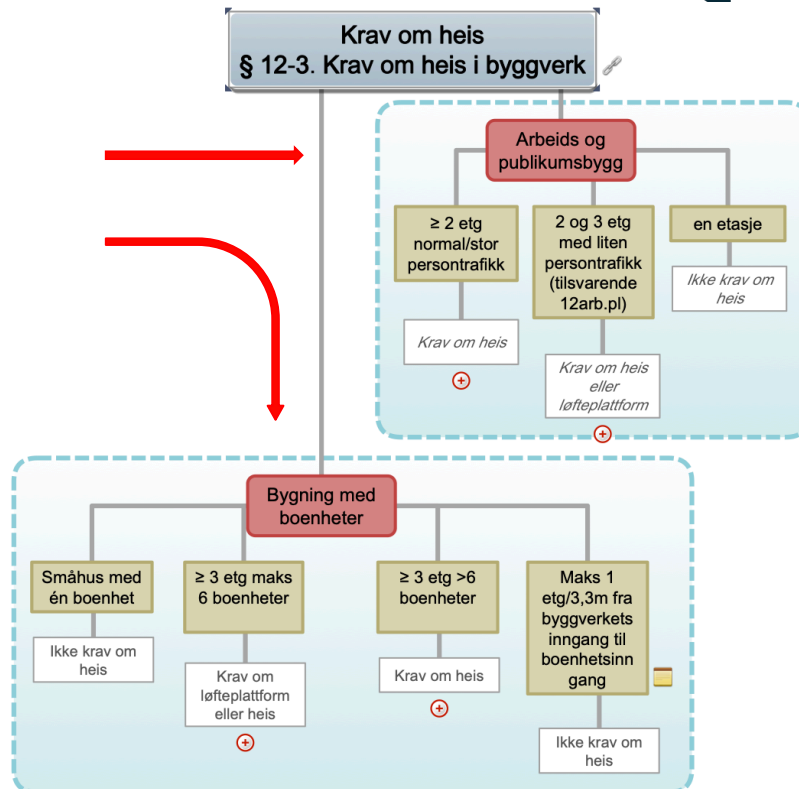
- Opparbeidet atkomst
 - Gangatkomst/kjøreatkomst
- Parkeringsareal
- Uteoppholdsareal tilknyttet byggverk
 - Uteareal for boligbygning med krav om heis
 - Uteareal for byggverk for publikum
 - Uteareal for arbeidsbygning
- Uteoppholdsareal for allmennheten
 - Uteareal for allmennheten
- Unntatt uteoppholdsareal som etter sin funksjon uegnet for personer med funksjonsnedsettelse

Hvilket kravsnivå gjelder for mitt bygg?

(definere kravsnivå for romlige størrelser og kvaliteter)

- § 12-1. Krav til planløsning og universell utforming av byggverk
 - Byggverk for publikum og arbeidsbygninger skal være universelt utformet (uu-bygg)
- § 12-2. Krav om tilgjengelig boenhet (tb-bygg)
 - I en bygning med krav om heis skal alle boenheter ha alle hovedfunksjoner på inngangsplanet. Inngangsplanet skal være tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse
 - Boenheter som har alle hovedfunksjoner på bygningens inngangsplan, skal være tilgjengelig på inngangsplanet
- § 12-3. Krav om heis i byggverk

Hvilke krav slår inn på mitt bygg? (fellesareal)

• § 12-4. Inngangsparti

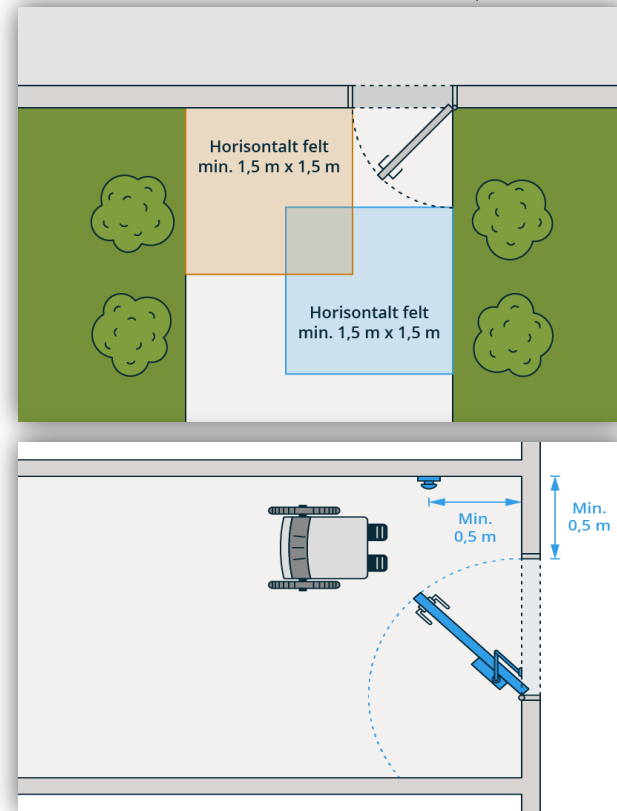
- (1) Sentralt, synlig, oversiktlig, sikkert og enkelt (alle bygg)
- (2) Uu-bygg og tb-bygg skal ha
 - a) Belyst og synlig inngangsparti/hovedinngangsdør
 - PY1. Luminanskontrast minimum 0,4 (PY=preakseptert ytelse)
 - PY2. Unngå blending og refleks
 - b) Visuelt og taktilt oppmerksomhetsfelt foran hovedinngangsdør
 - c) Trinnfrie inngangsparti
 - d) Horisontalt felt min. 1,5 x 1,5m utenfor hovedinngangsdøren og dørens slagradius
 - e) Døråpner/bryter skal være tilgjengelig for personer i rullestol utenfor dørslag

• § 12-5. Sikkerhet i bruk

- PY1. Skade på personer ved sammenstøt; merking og sikring
- PY2. Ikke lede mot fare
- PY3. Glatt underlag; skliskring
- PY4. Farlige nivåforskjeller må sikres og merkes
- PY5. Nivåforskjeller > 0,5 m må sikres med rekkverk e.l.

• § 12-6. Kommunikasjonsvei

- 6 ledd, 10 bokstaver, 17 PYer

Hvilke krav gjelder hvor? (rom og bygningsdeler)

- § 12-7. Krav til utforming av rom og annet oppholdsareal
 - Ledd 1-3; Generelle funksjonskrav til romhøyder og størrelser i feks. fritidsboliger, ved bruksendringer, mm.
 - Ledd 4; Dimensjonering for rullestol på inngangsplanet i tb-bygg, trinnfritt, snuareal, fri passasje, betjene nødvendige funksjoner
 - Ledd 5-7; Dimensjonering for rullestol på inngangsplanet i uu-bygg, trinnfritt, snuareal, fri passasje, betjene nødvendige funksjoner
- §§ 12-8 til 12-11. Spesifikke krav for noen romtyper
 - Entré / garderobe, bad / toalett, bod / oppbevaring, balkong / terrasse
- §§ 12-12 til 12-18. Spesifikke krav for noen bygningsdeler
 - Avfallssystem og kildesortering
 - Dør, port og lignende
 - Trapp, rekkverk, rampe
 - Vinduer og glassarealer
 - Skilt, styrings- og betjeningspanel, håndtak, armaturer o.l.

– Generelle krav for alle rom og arealer

– I tillegg gjelder følgende krav for noen romtyper

– I tillegg gjelder følgende krav for noen bygningsdeler

Uu for tekniske fag? (Kap. 13 - Inneklima og helse)

§§ 13-1 til 13-5

Ventilasjon, luftkvalitet,
temperatur og stråling

§§ 13-6 til 13-8

Lyd og lys

§§ 13-9 til 13-16

Fukt, våtrom og renhold

Hva mer?

- § 1-3 Definisjoner
- Innledning til kap. 12
- Begreper brukt i kap. 12
- Koblinger til kapittel 11 Sikkerhet ved brann

Kapittel 1 Felles bestemmelser

§ 1-3. Definisjoner

I forskriften menes med

[Veiledning til første ledd](#) v

a) *boenhet*: bruksenhet som har alle hovedfunksjoner og som skal brukes til boligformål

[Veiledning til første ledd bokstav a](#) ^

Begrepet boenhet brukes særlig i forskriftens kapittel 12 *Planløsning og bygningsdeler i byggverk*, kapittel 8 *Opparbeidet uteareal* og kapittel 11 *Sikkerhet ved brann*.

b) *byggverk*: bygning, konstruksjon eller anlegg

[Veiledning til første ledd bokstav b](#) v

Begreper brukt i kapittel 12

Universell utforming

Utforming eller tilrettelegging av hovedløsningen i de fysiske forholdene slik at virksomhetens alminnelige funksjon kan benyttes av flest mulig.

Begrepet "universell" innebærer inkludering og likeverd. I betegnelsen "fysiske forhold" skilles det mellom menneskeskapte forhold og naturen. Som "menneskeskapt" inngår bearbejdet og opparbejdet byggverk og uteområder. Et fjell vil eksempelvis ikke være menneskeskapt, men utgjøre en del av naturen. (Ot. prp. nr. 45 Om lov om planlegging og byggesaksbehandling (2007-)

IV Tilrettelegging for rømning og redning

§ 11-11. Generelle krav om rømning og redning

(1) Byggverk skal prosjekteres og utføres for rask og sikker rømning og redning. Det skal tas hensyn til personer med funksjonsnedsettelse.

Byggteknisk forskrift (TEK17) med veiledning

Spørsmål og svar om tilgjengelig bolig og universell utforming

